

TRIBUNA

El litigi i les subhastes

ALBERTO VELASCO GONZÁLEZ
CONSERVADOR DEL MUSEU DE LLEIDA

Ahir es va fer públic a SEGRE que el ministeri de Cultura havia pres una decisió sobre a qui calia lliurar una pintura gòtica subhastada mesos enrere a Madrid. Es tracta d'un compartiment de retaule amb la representació del Calvari, de finals del segle XV, el qual sortia a la venda com a obra d'un pintor anònim aragonès i de procedència desconeguda.

El ministeri va adjudicar-se la taula el passat juny de 2009 a partir del seu dret de tempteig, que va exercir seguint les indicacions de dues institucions que van mostrar interès en l'obra, la Generalitat de Catalunya, que seguia una petició de la Diputació de Lleida, i la DGA.

De forma sorprenent, el ministeri ha decidit atorgar la pintura a la DGA, cosa que en un principi podria semblar normal tractant-se d'una obra d'un pintor "anònim aragonès". Doncs no, no és pas normal, ja que amb aquesta decisió s'han lesionat greument els interessos d'un petit poble del Pirineu lleidatà, Son, d'on sembla que podria procedir l'obra. No cal ser gaire llest per veure que per sobre del tema plana l'allargada ombra del litigi per les obres del Museu de Lleida i que, un altre cop, les decisions polítiques s'han prioritzat per sobre dels arguments tècnics.

Per començar, quan vaig advertir que la taula sortia a la

venda, de seguida vaig adonar-me que no era pas obra d'un autor anònim com pensaven els responsables de la casa de subhastes, sinó d'un pintor amb nom i cognom. Es tracta de Pere Espallargues, un mestre actiu a les terres de Lleida i la Franja a finals del segle XV, amb retaules executats per a les localitats d'Enviny, Son, Unarre, Vilac i Abella de la Conca. Seguint el procediment habitual, es va comunicar la proposta d'adquisició a la subdirecció general de Museus de la Generalitat de Catalunya. Emperò, quan a Barcelona es va veure que el que es volia adquirir era una obra que sortia a la venda com a "anònim aragonès", van aparèixer els dubtes. Així, per tal d'evitar un enfrontament institucional amb la DGA, es va efectuar un gest de bona voluntat política que, dit sigui de pas, mai serà correspost: es va informar al Govern aragonès de la subhasta per tal que hi pogués concórrer. Com

és ja habitual, la DGA no sabia res de la subhasta.

Un cop el ministeri va adquirir la taula, es va sol·licitar que Generalitat i DGA elaboressin sengles informes on s'ampliesin les raons per tal de quedar-se amb l'obra. Em vaig posar mans a l'obra i, sorprenentment, vaig trobar evidències que demostraven que la taula podria ser originària de l'església lleidatana de Son. Però, quines eren aquestes evidències? A Son encara es conserva el retaule que Pere Espallargues va pintar per a l'altar major, tot i que falten els diferents compartiments de la part baixa, que van ser venuts fraudulentament cap a 1939. Avui se'n conserven dos al Museu Maricel de Sitges i un tercer al Museu Diocesà de la Seu d'Urgell. La resta es troben en parador desconegut. El que jo proposava al meu informe és que la taula venuda a Madrid fos, precisament, un d'aquests compartiments desapareguts. I ho feia amb arguments molt i molt contundents, entre els quals, la correspondència exacta de mesures amb les taules de Sitges i la Seu d'Urgell.

I es preguntaran, com és que si hi havia proves tan evidents, la peça s'ha acabat lliurant a Aragó? Jo també m'ho preguntó, i més després d'haver tingut accés a l'informe que es va redactar des del Govern aragonès. El qualifico d'informe amb molta benevolència, ja que tenia una pàgina i escaig d'extensió, amb un argumentari in-

creïblement feble, i anava signat per algú no especialista en pintura gòtica. El més interessant d'aquest text era que justificava que la taula procedia –com no podia ser d'una altra manera– de Barbastre. Però això no és tot. El més surrealista és que s'argumentava que la taula formava part d'un retaule del qual es conserven tres compartiments a l'ajuntament barbastrenc. Utilitzo el mot *surrealista* perquè, atenció, aquests compartiments no són obra d'Espallargues, sinó d'un pintor anònim anomenat Mestre de Vielha. En definitiva, un autèntic disbarat i una opinió absolutament tendenciosa que tenia com a únic objectiu fer procedir la taula, fos com fos, de Barbastre. Certament, em sorprèn veure com es pot arri-

sisteixo, no ho sabien, i si se'n van assabentar és pel gest de la subdirecció general de Museus. A la vista de com ha anat tot plegat, avui em peneixo absolutament d'haver aixecat al llebre, d'haver identificat l'autor de la taula i d'haver fet aquesta proposta d'adquisició. S'ha comès una greu injustícia i s'ha acabat engrossint el patrimoni públic aragonès gràcies a la manipulació, les males arts i la mentida. En la meua opinió, algú hauria de donar explicacions.

I finalment, un detall que crec que mereix ser remarcat és que arran de descobrir-se que la taula podria procedir de Son, el Museu de Lleida va proposar que l'obra es reintegrés al retaule del qual molt possiblement havia format part. El Mu-

S'ha comès una greu injustícia i s'ha acabat engrossint el patrimoni públic aragonès gràcies a la manipulació, les males arts i la mentida

bar a manipular l'evidència i tergiversar la història d'una forma tan barroera i que, a sobre, col·li sense problemes. I després parlen de "mala fe".

Vull insistir en un aspecte: la DGA, per variar, no estava assabentada de la subhasta. Però bé, estic segur que se'm desmentirà i sortirà més d'un dient que estaven perfectament assabentats de la subhasta, que tenen tècnics efectuant seguiment de tot el mercat, etc. In-

seu renunciava, per tant, a quedar-se amb la peça, tot efectuant un gest de normalitat museística i patrimonial. Si una parroquia conserva *in situ* un retaule integrat per una vintena de compartiments i se'n descobreix un que havia estat sostret il·legalment fa setanta anys, el més normal és que torni cap allà i no ingressi en cap museu. Doncs no, això no passarà. La taula anirà cap a Barbastre, on mai fins ara havia estat.

COL·LABORACIÓ

Sospites

FRANCESC PANÉ
DIPUTAT PER LLEIDA AL PARLAMENT (ICV-EUIA)

NO M'AGRADEN els cabells coberts, però mai no he preguntat a cap dona per què usa mocador, o toga. De fet, no he preguntat mai a cap dona per què es vesteix amb pantalons, amb faldilla o per què va fosca, clara o d'estampats. I ara que hi penso, tampoc no se m'ha ocorregut de preguntar a cap home perquè no usa barret, o per què duu boina o gorra; per quina raó es posa texans o pantalons de ratlla; per què vesteix corbata o camisa de franel·la.

De fet, no he inquirit mai a cap dona per les agulles de pit que duu a la brusa, ni per les medalles o els collars. Ni he tingut esma de preguntar mai a cap home per la cadena que llueix a la pitrera; o per les ulleres de sol davant dels ulls per molt que els núvols amenacin pluja.

No m'ha passat mai pel cap de saber per què aquelles padrines que han enviadat no van de negre, o per què hi van aquelles altres que conserven el marit. Ni m'ha preocupat saber per quina causa hi ha homes que a l'estiu van amb bermudes, com si fossin turistes a casa seva; o per què exhibeixen aquestes angunioses samarretes de tirants.

Mai no pregunto a ningú per què es vesteix com es vesteix. Poquíssima gent deu preguntar aquestes coses...

Per això em sorprèn que alguns líders polítics locals vulguin *decretar* la prohibició de l'ús *públic* d'una vestimenta femenina anomenada burca. Sorpren l'astúcia de la justificació: "la dona que es cobreix el rostre ho fa perquè hi és obligada

pel marit, pel pare, pels germans, pels cunyats o per l'imam de l'oratori: l'Islam, ja se sap...". Jo no sóc gens amant d'aquesta peça: el sol nom m'esgarrifa. Però la proposta dels líders locals em deixa perplex. Trobo que han estat prou valents d'abordar les dones que es cobreixen la cara i de preguntar-los per quina raó ho fan. Deuen haver-ne enquestat unes quantes, per poder ser categòrics amb el seu argument! I trobo que aquestes dones han estat prou gentils i desinhibides per donar-los resposta, atès que no deuen pas ser-ne amigues, ni conegudes, ni confidentes!

Com que no m'acabo d'empassar tanta enquesta ni tanta confessió femenina, sospito. Jo no sabia com aturar una sola dona de rostre cobert, ni de trucar a la porta de casa seva. Per això sospito. Com que, a més, em conec el prejudici humà –inherent a aquests líders tan il·lustrats, perquè l'han mostrat– sospito.

Sospito que la cosa va així: unes poques dones musulmanes es cobreixen la cara amb la roba, mentre els líders conser-

vadors volen tancar-les amb el *civisme* del seu *decret*.

Si triomfa la prohibició, les dones seran obligades a destapar-se el rostre a la via pública. Els líders lluiran el seu *decret cívic*, tan feminista. Però pot ser que la majoria d'aquestes dones no vulguin (o no puguin) descobrir-se la cara: es quedaran obstinadament tancades a casa (menuda, trista, fosca i pobra casa). Les parets els seran la nova burca. Els *decretaires* hauran aconseguit d'*emburcar* rere les parets privades allò que no els agrada veure pel carrer.

D'això es desprèn que les dones no importen gaire a ningú. Tothom es veu amb cor d'obligar-les: ara, tapa't; ara, destapa't! En realitat, només importa el burca, aquest símbol de vés a saber què per a qui! Com són de pesats els símbols, per a les dones que han d'arrossegar-los!

Si és veritat que hi ha vulneració de la llibertat d'una dona –mal sigui amb l'obligació d'una roba que ella no consent la llei en preveu el càstig per al culpable. Tot just per a això te-

nim serveis socials, CIAD municipals, ICD de la Generalitat, i fiscals, i comissaries pròximes.

A mi em desagrada solemnement, el burca. Això sí: tant en l'ús públic com a casa, si és el cas. Però no puc judicar la dona que el porta! Ni crec posseir capacitat per prohibir-li que se'l posi, si no em fereix els drets. Més aviat sóc partidari d'un compromís civil entre favorables i detractors que acabi fent caure aquest *vel* sota els peus de les dones, i tots els altres –n'hi ha tants, i no tots són islàmics!– a l'infern d'en Pere Boter. Per això em pregunto si algun dels líders *decretaires* ha consultat les ONG sobre el cas; o si ha parlat amb l'Assemblea Municipal de les Religions, per si el ditzós burca fos cosa sola de credo. Mal païts, són tan indigestos, els credos... I n'hi ha tants, de mal digerits! Potser escric aquestes coses perquè sóc un beneït que es fa preguntes; un bonista que no vol que el combreguin amb pa amb tomata –o amb pa francès– ni que sigui prèviament beneït pels líders que decreten les veritats del món.